

Polska w GATT/WTO

Wstęp

Celem artykułu było ukazanie udziału Polski w pracach GATT (Układ Ogólny w Sprawie Taryf Celnych i Handlu), a obecnie w WTO (Światowa Organizacja Handlu). W artykule przedstawiono genezę, specyficzne zasady obecności Polski w GATT oraz akcesję do WTO. Przedmiotem analizy były też zmiany w polskiej polityce handlowej po przystąpieniu do Unii Europejskiej oraz stanowisko Polski dotyczące problematyki rolnej w trwającej rundzie rokowań WTO.

Polska w GATT

Członkostwo Polski w GATT miało nietypowy charakter wynikający ze specyfiki gospodarki centralnie planowanej. Na konferencji w Bretton Woods, gdzie ustalano kwestie międzynarodowego ładu gospodarczego po II wojnie światowej Polska była reprezentowana przez rząd londyński. Efektem obrad było przystąpienie naszego kraju do utworzonych wówczas Międzynarodowego Funduszu Walutowego oraz Banku Światowego. Utworzenie trzeciej z planowanych organizacji – Międzynarodowej Organizacji Handlu zakończyło się fiaskiem, a jej kompetencje w zakresie liberalizacji handlu towarami przejął tymczasowy jak wówczas zakładano GATT. Polska brała także udział w konferencji w Hawanie w 1947 roku, w trakcie której ostatecznie przyjęto protokół o tymczasowym stosowaniu GATT. Ostatecznie jednak podobnie jak inne państwa będące pod wpływem ZSRR Karty Hawańskiej Polska nie ratyfikowała¹. Polska odmówiła także udziału w pierwszej rundzie rokowań handlowych GATT oraz wykluczyła możliwość uczestniczenia w GATT, argumentując za stanowiskiem ZSRR, że w dokumencie nie uwzględniono specyfiki gospodarczej krajów socjalistycznych. W 1950 roku Polska wystąpiła także z Międzynarodowego Funduszu Walutowego oraz Banku Światowego².

---

¹ Wolę uczestnictwa w Międzynarodowym Funduszu Walutowym i Banku Światowym podtrzymywał początkowo również powstały 28 czerwca 1945 roku Tymczasowy Rząd Jedności Narodowej i bez sprzeciwu uczestniczył w Konferencji Hawańskiej w 1947 roku. Była to najważniejsza, a także ostatnia z szeregu konferencji zorganizowanych przez Radę Gospodarczo-Społeczną ONZ w latach 1946–1948 w celu utworzenia Międzynarodowej Organizacji Handlu. Podczas konferencji uchwalono statut Międzynarodowej Organizacji Handlu tzw. Kartę Hawańską. W raporcie końcowym z konferencji znalazła się sugestia, aby w przypadku braku kompromisu, co do utworzenia ITO przyjąć Układ Ogólny w Sprawie Taryf Celnych i Handlu, którego głównym celem byłaby redukcja stawek celnych oraz ustalenie zasad rządzących międzynarodowym handlem do momentu powstania ITO. Zob. M. Matsushita, T. J. Schoenbaum, P. C. Mavroidis, *The World Trade Organization, Law, Practice, and Policy*, Oxford University Press 2003, s. 1–2; J. J. Michałek, *Międzynarodowa polityka handlowa w ramach GATT*, Wyd. Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 1989, s. 20–21; T. Bartoszewicz, *GATT a międzynarodowa polityka handlowa*, PWN, Warszawa 1988, s. 13–14.

² Zob. szerzej: B. Białorucki, *Polska w GATT i WTO*, „Sprawy Międzynarodowe” 1997, nr 2, s. 75–77.

Pozostawanie jednak poza wielostronnym systemem handlu było zdecydowanie mało korzystne dla Polski. Mimo że niektórzy członkowie GATT objęli Polskę jednostronną Klauzulą Najwyższego Uprzywilejowania³, to tak przyznana klauzula dotyczyła przeważnie cel, pomijając inne środki ochrony rynku, co powodowało narażanie polskiego eksportu na działania dyskryminacyjne. Sytuacja ta przyczyniła się do rozpoczęcia przez Polskę starania o pełne członkostwo w GATT. Korzystając z odwilży w stosunkach politycznych Polska zaczęła wysuwać propozycję współpracy z sygnatariuszami Układu. Szansą dla Polski była perspektywa zwołania kolejnej rundy negocjacji handlowych. We wrześniu 1963 roku Komitet Rokowań Handlowych GATT, powołany do koordynacji przebiegu Rundy Kennedy'ego⁴ przyjął Polskę do swego grona, a w 1965 przedstawił propozycję złożenia oferty negocjacyjnej. W odpowiedzi rząd PRL zaproponował wzrost importu z krajów członkowskich GATT o 40% w ciągu 5 lat po zakończeniu rundy Kennedy'ego – w zamian żądając od GATT bezwzględnego traktowania importu z Polski na zasadzie KNU w zakresie cel, niestosowania innych barier w handlu oraz otwarcia rynków artykułów rolno-spożywczych. Polska oferta nie spotkała się z szerszym zainteresowaniem członków GATT i ostatecznie w grudniu 1966 roku została wycofana⁵. Niezrażona niepowodzeniem pierwszych negocjacji delegacja polska ponownie wystąpiła o rozpoczęcie rokowań w sprawie pełnego uzyskania członkostwa w GATT. Rada GATT przyjęła złożony przez Polskę projekt minimalnego zobowiązania importowego oraz dotychczasowe rezultaty prac członków GATT nad tą propozycją. W styczniu 1967 roku została powołana grupa robocza, która opracowała wspólne stanowisko zawierające projekt akcesji Polski do GATT zaakceptowany przez Radę GATT oraz 2/3 członków Układu⁶. 18 października 1967 roku Polska została członkiem GATT. Nie zdołała jednak przekonać członków GATT, że jej taryfa celna jest instrumentem, który realnie może wpływać na ceny produktów importowanych i decyzje co do importu. Negocjacje nie pomógł także monopol państwa w zakresie handlu zagranicznego⁷. Brak taryfy celnej uniemożliwiał więc udzielenie Polsce koncesji celnych, dlatego podstawą akcesji było minimalne zobowiązanie importowe polegające na wzroście wartości importu z pozostałych państw GATT przynajmniej o 7% rocznie⁸. Było to zobowiązanie niekorzystne, bowiem przekroczenie 7% tempa wzrostu importu nie dawało żadnych dodatkowych korzyści. Także to, że było to konkretne ilościowe zobowiązanie stawiało Polskę w gorszej pozycji w stosunku do innych państw członkowskich GATT, ponieważ kraje te były tylko zobowiązane do niepogarszania warunków handlu. W zamian za przyjęte zobowiązania na Polskę została rozciągnięta KNU, przyznano jej wszystkie koncesje celne wynegocjowane przez państwa

³ KNU – zawarta w art. I GATT. Istotą KNU jest równość traktowania partnerów handlowych, oznaczająca brak możliwości przyznania tylko jednemu z nich szczególnych korzyści w handlu, ponieważ automatycznie powinny być one rozciągnięte na pozostałych uczestników wymiany. Wyjątki od jej stosowania to regionalne ugrupowania integracyjne tworzone na mocy art. XXIV GATT oraz preferencje dla krajów rozwijających się.

⁴ Runda Kennedy'ego (Genewa) – 1964–1967. Przeciętą obniżka cel o 35%, ponad 33 tys. pozycji celnych uległo konsolidacji, przyjęto porozumienie o wycenie celnej i Kodeks Antydumpingowy. W negocjacjach uczestniczyły 74 kraje.

⁵ B. Białorucki, op. cit., s. 80.

⁶ 8 września 1967 roku podpisany przez Polskę.

⁷ J. Kaczurba, *Polska w WTO*, w: *Od GATT do WTO. Skutki Rundy Urugwajskiej dla Polski*, pod red. E. Kaweckiej-Wyrzykowskiej, J. Kaczurby, Warszawa 1995, s. 36.

⁸ B. Białorucki, op. cit., s. 79–81; B. Hoekman, M. M. Kostecki, *Ekonomia światowego systemu handlu. handlu. WTO: Zasady i mechanizmy negocjacji*, Wydawnictwo AE im. O. Langego we Wrocławiu, Wrocław 2002, s. 106.

członkowskie GATT oraz zobowiązanie do stopniowego łagodzenia dyskryminacyjnych ograniczeń ilościowych. Kłopoty z realizacją zobowiązań importowych przez Polskę rozpoczęły się w drugiej połowie lat 70-tych XX w. Po okresie zwiększonego importu, finansowanego przede wszystkim z pożyczek nadszedł czas problemów gospodarczych wynikających również z nieefektywnego wykorzystania otrzymanych w ramach kredytów środków. Realizacji przez Polskę zobowiązań importowych nie pomogła także zmiana w sposobie rozliczania obowiązkowego importu, z początkowych corocznych na trzyletnie okresy⁹. W 1977 roku Polska w ogóle nie spełniła zobowiązania importowego, w konsekwencji czego od 1978 roku zawieszono konsultacje dotyczące realizacji zapisów Protokołu o akcesji do GATT. W 1982 roku Stany Zjednoczone zawiesiły oficjalnie stosowanie wobec Polski KNU, uzasadniając decyzję niezrealizowaniem minimalnego zobowiązania importowego. Rząd PRL wystosował ostry sprzeciw podkreślając, że decyzja Amerykanów miała charakter polityczny¹⁰.

Kłopoty z realizacją zapisów Protokołu o akcesji nie przeszkodziły Polsce w udziale w rundzie tokijskiej GATT (1973–1979) i przystąpieniu do kilku z wynegocjowanych w jej ramach kodeksów m.in. kodeksu antydumpingowego oraz dwóch z czterech porozumień plurilateralnych tj. porozumienia w sprawie mięsa wołowego oraz porozumienia mleczarskiego¹¹. Polska delegacja brała również udział w rundzie urugwajskiej GATT (1986–1993). W początkowej fazie rundy polski rząd uczestniczył jednak na specyficznych warunkach wynikających z zapisów protokołu akcesyjnego do GATT oraz charakteru gospodarki planowanej. Aby móc w większym stopniu korzystać z przebiegu rundy urugwajskiej Polska dążyła do zmiany niekorzystnego dla niej protokołu i renegocjowała swoje zobowiązania. Przedstawiciele Polski musieli przekonać członków GATT, że jej system handlu zagranicznego nie odbiega od zasad zapisanych w Układzie. Jednym z priorytetów była liberalizacja handlu rolnego, ważne były również kwestie zadłużenia międzynarodowego, pomocy finansowej ze strony organizacji międzynarodowych oraz umocnienie GATT i wzmocnienie systemu rozstrzygania sporów. W dziedzinie tzw. nowych tematów (usługi, ochrona własności intelektualnej) stanowisko Polski było bardzo ostrożne¹². Z powodu specyficznego rodzaju członkostwa w GATT oraz z niewielkiej siły przetargowej, jaką dysponowała polska delegacja, uczestnictwo Polski w pierwszej fazie rundy urugwajskiej nie miało istotnego wpływu na jej przebieg. Bardziej aktywne włączenie się w rokowania urugwajskie umożliwił przełom ustrojowy w 1989 roku¹³. Głównym celem Polski w stosunkach z GATT po roku 1989 stało się zastąpienie reguł akcesji z 1967 roku klasycznymi listami koncesyjnymi oraz włączenie tych list koncesyjnych w końcowe ustalenia rundy, co umożliwiłoby przystąpienie Polski do nowej organizacji na pełnych prawach¹⁴.

⁹ B. Białorucki, op. cit., s. 84.

¹⁰ M. Sowa, A. T. Werner, *Problemy stojące przed negocjatorami w Rundzie Urugwajskiej GATT*, „Prace i Materiały” IGS SGPiS, styczeń 1987, nr 11, s. 41–47; B. Białorucki, op. cit., s. 86.

¹¹ Ratyfikowanie przez Polskę kodeksu antydumpingowego nie miało żadnego zastosowania w kontekście gospodarki centralnie planowanej i było martwym zapisem. Zob. B. Białorucki, op. cit., s. 86.

¹² Zob. szerzej: M. Sowa, *Runda Urugwajska a interesy handlowe Polski*, „Rynki Zagraniczne” 20 VII 1990, s. 3; M. Sowa, A. T. Werner, op. cit., s. 41–47; Stanowisko Polski na konferencji w Punta del Este znajduje się w dokumencie GATT MIN (86)/ST/74, 19 September 1986, *Poland Statement By Mr Andrzej Wojoik, Minister of Foreign Affairs of the meeting at the GATT Contracting Parties of Ministerial Level*, 15–19 September 1986, Punta del Este, Uruguay.

¹³ Ważna dla włączenia się w negocjacje urugwajskie była ustawa *prawo celne* przyjęta w ramach planu Balcerowicza.

¹⁴ B. Białorucki, op. cit., s. 88.

Polska w WTO

Porozumienie o utworzeniu WTO weszło w życie 1 stycznia 1995 roku. Wszystkie państwa, które uczestniczyły w rundzie i były członkami GATT po przyjęciu postanowień rundy wzrostu automatycznie stawały się członkami WTO. Z kolei nowi członkowie w chwili akcesji do WTO musieli przyjąć wszystkie bez wyjątku porozumienia wynegocjowane w trakcie rundy urugwajskiej. Polski Sejm uchwalił ustawę o ratyfikacji Porozumienia ustanawiającego Światową Organizację Handlu 3 lutego 1995 roku¹⁵. Oficjalnie Polska wstąpiła do WTO 1 lipca 1995 roku.

Polska uczestniczyła w drugiej fazie rundy urugwajskiej negocjując swoją ofertę towarową z Kanadą, Stanami Zjednoczonymi, Japonią, Nową Zelandią i Australią. Dodatkowo oferta usługowa była negocjowana z Unią Europejską¹⁶. Zmiany ustrojowe i okres silnej przebudowy polskiej gospodarki pozwoliły przyjąć zobowiązania negocjacyjne na równi z innymi państwami uczestniczącymi w rokowaniach. Polska przyjęła wszystkie warunki wynikające z zakończenia rundy tj. zredukowanie średniego poziomu protekcji celnej na artykuły przemysłowe o min. 1/3 do końca 1997 roku, zredukowanie cel na artykuły rolno-spożywcze średnio o 36% do końca 2000 roku oraz redukcję barier pozataryfowych w rolnictwie¹⁷.

Wejście do UE zmieniło formalną sytuację Polski na forum WTO, w związku z przekazaniem odpowiedzialności za kształtowanie polityki handlowej z poziomu narodowego na wspólnotowy. Oznaczało to, że z państwami trzecimi i członkami WTO negocjacje prowadzi KE (Dyrekcja Generalna ds. Handlu – DG Trade) na podstawie mandatu uzyskanego od Rady UE i w konsultacji z grupami roboczymi Rady UE, przede wszystkim z Komitetem artykułu 133, w pracach którego uczestniczył przedstawiciel Polski. W Komitecie artykułu 133 omawiane są także wszystkie sprawy związane z uczestnictwem państw członkowskich w WTO. Na forum WTO państwa członkowskie UE nie prezentują oddzielnie swoich stanowisk. Wspólne stanowisko UE prezentowane jest natomiast przez Komisję Europejską, która współtworzy wspólnotową politykę handlową prezentowaną w ramach negocjacji WTO¹⁸.

W listopadzie 2001 rozpoczęła się dziewiąta runda negocjacji handlowych w ramach GATT/WTO, a zarazem pierwsza runda negocjacji handlowych prowadzona pod auspicjami Światowej Organizacji Handlu. Negocjacje w jej ramach miały się zakończyć z dniem 1 stycznia 2005 roku, jednak w obliczu braku kompromisu głównie w sprawach dalszej liberalizacji handlu artykułami rolno-spożywczymi tego terminu nie udało się dotrzymać. Także kolejne terminy wyznaczone przez członków WTO przekroczone, a ostateczne porozumienie nie zostało osiągnięte.

Jedną z przyczyn załamania się rozmów był nieudany szczyt członków WTO w Cancun we wrześniu 2003 roku. Zablokowanie wówczas rozmów przez grupę państw rozwijających się skutecznie załamało rozmowy na kilka miesięcy. Podobnie jak w rokowaniach urugwajskich największym problemem negocjacyjnym i główną przyczyną przedłużających się rokowań były negocjacje rolne. W przyjętym podczas VI konferencji Ministerialnej w Hongkongu w grudniu 2005 roku dokumencie wyraźnie zapisano, że subsydia eksportowe zostaną wyeli-

¹⁵ Ustawa z dnia 3 lutego 1995 roku o ratyfikacji Porozumienia ustanawiającego Światową Organizację Handlu (WTO), Dz. U. 1995, Nr 34, poz. 164 z dnia 31 marca 1995 r.

¹⁶ Zob. szerzej E. Kawecka-Wyrzykowska, *Polska wkrótce stanie się członkiem Światowej Organizacji Handlu, „Wspólnoty Europejskiej”* 1995, nr 2, s. 19–20; J. J. Michałek, *Przystępowanie krajów w procesie transformacji do WTO w świetle doświadczeń Polski*, „Sprawy Międzynarodowe” 1999, nr 3, s. 41–57.

¹⁷ *Polska w WTO*, red. J. Kaczurba, E. Kawecka-Wyrzykowska, IKiCHZ Warszawa 2002, s. 77.

¹⁸ <http://www.mg.gov.pl/Clo/WTO/> (IX 2009 r.).

minowane do końca 2013 roku. Niestety niedługo po tym spotkaniu negocjacje w ramach rundy rozwoju załamały się. Negocjującym stronom nie udało się osiągnąć porozumienia w kwestii zakresu i metod przeprowadzenia przyszłych redukcji w rolnictwie. Impasu nie przełamał dokument z lipca 2006 roku przedstawiający propozycje przyszłych obniżek. Do pewnego przełomu doszło podczas spotkania w Davos w styczniu 2007 roku. Wówczas Sekretarz Generalny WTO Pascal Lamy potwierdził gotowość wznowienia negocjacji i wyraził nadzieję, że zakończą się do końca 2007 roku. Paradoksalnie opóźnienia w osiągnięciu porozumienia rolnego na forum WTO było dla Polski korzystne, ponieważ pomogły w bardziej płynnym włączeniu się do mechanizmów Wspólnej Polityki Rolnej UE i już jako członkowi Unii Europejskiej wywieranie wpływu na reformę tej polityki¹⁹. Kolejnym etapem rokowań z Doha w aspekcie liberalizacji handlu artykułami rolnymi było spotkanie w lipcu 2008 roku w Genewie, gdzie opracowano dokument dotyczący propozycji redukcji na bazie tekstu opracowanego w lutym 2008 roku pod kierunkiem przewodniczącego komitetu ds. negocjacji rolnych WTO Crawforda Falconera²⁰. Propozycje te w wielu punktach były zgodne z propozycjami z lipca 2006 różniły się natomiast w wielu szczegółowych rozwiązaniach. Przedmiotem szczególnego sporu był zakres stosowania klauzul ochronnych w rolnictwie oraz wielkość linii taryfowych w zakresie tzw. produktów wrażliwych. Kontrowersje dotyczyły także handlu bawełną. Afrykańscy producenci tego towaru uważają, że ustępstwa Stanów Zjednoczonych w zakresie subsydiowania producentów bawełny są niewystarczające²¹.

Dalsza liberalizacja Wspólnej Polityki Rolnej wymaga od Komisji Europejskiej zyskania poparcia dla tej idei wśród państw członkowskich Wspólnoty. Państwa w największym zakresie korzystające ze WPR np. Francja są przeciwnikami daleko idących zmian w polityce rolnej UE. Z kolei kraje niemające rozwiniętego sektora rolnego chciałby wykorzystywać część funduszy rolnych na inne cele i plan liberalizacji polityki rolnej popierają. Przedstawienie spójnego stanowiska na forum WTO wymaga od Komisji Europejskiej wypracowania kompromisu wśród państw członkowskich UE²².

Polska w wyniku negocjacji akcesyjnych nie korzysta ze wsparcia dla rolnictwa w ramach WPR w takim zakresie jak rolnicy z UE-15. Należy przy tym wspomnieć, że w 2007 roku wygasły w Polsce instrumenty wsparcia krajowego zapisane w Traktacie Akcesyjnym, a celem polskiego rządu będzie uzyskanie zgody Komisji Europejskiej na stosowanie nowych instrumentów²³. Producenci z Polski i pozostałych państw Unii Europejskiej będą musieli do-

¹⁹ *The Doha squabble*, „The Economist”, March 29th 2003, s. 61; *Rolnictwa kością niezgody*, „Rynki Zagraniczne”, 16–19 IX 2003, s. 3.

²⁰ Zob. *Revised Draft Modalities on Agriculture*, TN/AG/W/4/Rev.3, 10 July 2008 oraz *Revised Draft Modalities on Agriculture*, TN/AG/W/4/Rev.1, 8 February 2008.

²¹ Zob. J. J. Michałek, J. Wilkin, *Wstępna ocena konsekwencji niepowodzenia sesji ministerialnej Doha (lipiec 2008) dla instrumentów stosowanych w ramach WPR*, w: *Polityka rolna Unii Europejskiej po 2013 roku*, UKiE, Warszawa 2008, s. 49–54.

²² Warto tutaj wspomnieć kontrowersje, jakie wywołał list komisarzy rolnictwa Franza Fischler’a oraz handlu Pascala Lamy’ego z maja 2004 roku do członków WTO, w którym w imieniu Komisji Europejskiej zaprezentowali szeroki program liberalizacji WPR w tym likwidację pod pewnymi warunkami subsydiów eksportowych. List ten bardzo pozytywnie przyjęty przez członków WTO wywołał sprzeciw wśród państw członkowskich UE, które oskarżyły (zwłaszcza Francja) komisarzy UE o przekroczenie swoich kompetencji i zbyt daleko idące ustępstwa na rzecz partnerów handlowych. Zob. EC, Bruksela 9 V 2004, [http://www.ecostat.unical.it/.../Lettera%20di%20Lamy%20e%20Fischler%20\(9.5.04\).pdf](http://www.ecostat.unical.it/.../Lettera%20di%20Lamy%20e%20Fischler%20(9.5.04).pdf) (I 2010).

²³ Raport na temat wsparcia krajowego rolnictwa przygotowała Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa, *Wsparcie rolnictwa i obszarów wiejskich środkami krajowymi w krajach Unii Europejskiej*, Warszawa, styczeń 2006, <http://www.fapa.com.pl/sarep> (10 II 2007 r.).

stosować się do nowej sytuacji rynkowej w momencie wprowadzenia w życie zmian w dotowaniu eksportu oraz zmniejszeniu ochrony celnej.

Stanowisko Polski w rokowaniach z Doha w zakresie rolnictwa ma charakter defensywny. Podstawowym celem jest zadbanie o to, aby zasady WTO nie naruszały preferencji dla produkcji UE i nie wymuszały kolejnych zmian we WPR. W zakresie dostępu do rynku głównym postulatem Polski jest zapewnienie właściwej ochrony przed konkurencją dla wrażliwych sektorów, w tym przede wszystkim mięsa wołowego, drobiowego i wieprzowego oraz mleka i jego produktów, cukru, a także niektórych warzyw i owoców. Polska postuluje także utrzymanie specjalnej klauzuli ochronnej na mrożone truskawki, maliny, wiśnie oraz sok jabłkowy²⁴. W zakresie wsparcia eksportu Polska popiera unijne stanowisko zachowania równowagi zobowiązań wszystkich członków WTO. W zakresie wsparcia wewnętrznego Polska opowiada się za redukcjami, które nie będą ingerowały w płatności bezpośrednie stosowane wobec polskiego rolnictwa. Polska nie popiera również pewnych rozwiązań zaproponowanych w dokumencie WTO z lipca 2008 roku. Niepokój polskiego rządu oraz innych państw UE (Francji, Irlandii, Grecji, Węgier) budził przede wszystkim zapis o ograniczeniu specjalnej klauzuli ochronnej do 1,5% linii taryfowych, co uniemożliwiłoby objęcie nimi towarów wrażliwych dla Polski. Sprzeciw budziła też propozycja włączenia do kategorii produktów tropikalnych niektórych towarów produkowanych w umiarkowanej strefie klimatycznej np. ziemniaków, cebuli, oleju rzepakowego. Należy zatem podkreślić, że Polska negatywnie oceniła propozycje porozumienia rolnego WTO zaproponowane w dokumencie ambasadora C. Falconera²⁵. Zaniepokojenie wzbudził także kierunek niektórych zmian WPR przyjęty w ramach tzw. „*Health Check*” of the CAP w 2008 roku²⁶. Polska wyraziła sprzeciw przede wszystkim wobec ewentualnych prób renacjonalizacji WPR UE i postulowała zachowanie tradycyjnego kształtu polityki rolnej Wspólnoty tj. wspólnej organizacji rynków, systemu płatności bezpośrednich oraz polityki rozwoju obszarów wiejskich²⁷.

Istotnym problemem polityki handlowej UE jest także rosnący import produktów z Chin. Wobec wzrastającego importu po wystąpieniu określonych przesłanek Komisja Europejska może zastosować procedurę nadmiernego importu²⁸. Procedurą tą został także objęty nadmierny import mrożonych chińskich truskawek. Orędownikami ceł antydumpingowych na chińskie truskawki byli producenci tych owoców z Polski i Hiszpanii – dwóch największych dostawców owoców miękkich w UE. 6 lipca 2005 r. na wniosek Polski Komisja Europejska rozpoczęła dochodzenie w sprawie środków ochronnych w odniesieniu do przywozu mro-

²⁴ Zob. Odpowiedź ministra rolnictwa i rozwoju wsi na zapytanie nr 1237 w sprawie stanu negocjacji w ramach rundy Doha. Zob. <http://orka2.sejm.gov.pl/IZ6.nsf/main/6F99F51E> (22 II 2009).

²⁵ Ibidem.

²⁶ Zob. Dziennik Urzędowy UE, L 30 Tom 52, 31 stycznia 2009.

²⁷ Zob. Stanowisko Rządu Rzeczypospolitej Polskiej w sprawie przyszłości Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej po 2013 roku, http://www.mrr.gov.pl/rozwoj_regionalny/Polityka_spojnosci/Polityka_spojnosci_po_2013/Raporty/Documents/Stalowisko_WPR_2013_RM.pdf (22 II 2009).

²⁸ Postępowanie przed nadmiernym importem jest jednym ze środków protekcji uwarunkowanej obok postępowania antydumpingowego i antysubwencyjnego. W sytuacji, gdy do Komisji Europejskiej wpłynie wniosek z państwa członkowskiego stwierdzający, że import z danego kraju trzeciego zagraża interesom przemysłu krajowego wówczas można podjąć środki zaradcze w postaci czasowego ograniczenia importu lub podwyższonego cła. W szczególnie trudnej sytuacji można jeszcze w trakcie prowadzonej procedury wprowadzić środki zapobiegające nadmiernemu importowi w formie podwyższonego cła maksymalnie na 200 dni. Komisja Europejska może podjąć łagodniejsze środki zaradcze poprzez obserwację importu danego towaru w formie retrospektywnej (dotyczy on importu już dokonanego) lub uprzedzającej (dotyczy importu planowanego). Zob. <http://www.mg.gov.pl/Wspolpracazzagranica/Clo/SrodkioOchronne/Informacje/> (II 2010).

żonych truskawek²⁹. W trakcie dochodzenia zmieniony został instrument – z postępowania ochronnego na antydumpingowe, skierowane wobec importu z Chin³⁰. W styczniu 2006 r., na wniosek Unii Polskiego Przemysłu Chłodniczego Komisja wszczęła postępowanie antydumpingowe. W wyniku postępowania, rozporządzeniem Komisji nałożone zostało tymczasowe cło antydumpingowe na przywóz niektórych mrożonych truskawek pochodzących z ChRL, na okres maksymalnie 6 miesięcy³¹. Dalsze starania polskiego rządu o wprowadzenie ochrony unijnego rynku truskawek mrożonych doprowadziło do nałożenia ostatecznych środków antydumpingowych w formie minimalnej ceny importowej³². Decyzja ta została opublikowana 17 kwietnia 2007 roku rozporządzeniem Rady (WE) nr 407/2007, a nałożone środki obowiązują od momentu publikacji rozporządzenia przez 5 lat³³. W celu uniknięcia obejścia nałożonych środków KE zaproponowała też dodatkowy mechanizm, który polega na kontroli ceny importowanego towaru po przekroczeniu unijnej granicy celnej przy sprzedaży do pierwszego niezależnego nabywcy na rynku unijnym. W wypadku stwierdzenia ceny niższej niż zadeklarowana na granicy i ustanowionej jako minimalna, istnieje możliwość nałożenia dodatkowego stałego cła, również zróżnicowanego w zależności od klasyfikacji taryfowej³⁴.

Podsumowanie

Uzyskanie przez Polskę formalnego statusu członka WTO zakończyło okres niepełnej i niejasnej obecności w GATT. Członkostwo w WTO umożliwiło Polsce rozwój handlu zagranicznego na zasadach respektowanych przez ponad 150 państw. Niezwykle istotne dla młodej gospodarki było objęcie jej międzynarodowymi regułami dotyczącymi handlu tj. KNU, zasadą niedyskryminacji, równym traktowaniem oraz klauzulą narodową. Zasady WTO przyczyniły się do opracowania Kodeksu celnego oraz innych dokumentów niezbędnych w sprawnej wymianie handlowej. Członkostwo w WTO ułatwiło także Polsce negocjacje w sprawie wstąpienia do OECD oraz Unii Europejskiej. Obecność w WTO wiąże się też z wyzwaniem dla polskiej gospodarki, zwłaszcza w sferze rolnictwa. Przyszłe zobowiązania

²⁹ Zawiadomienie o wszczęciu dochodzenia w sprawie środków ochronnych w odniesieniu do przywozu mrożonych truskawek na mocy rozporządzeń Rady (WE) nr 3285/94 i 519/94, Dziennik Urzędowy UE (2005/C 165/02).

³⁰ Cło antydumpingowe wobec importu z kraju trzeciego może zostać nałożone, gdy wystąpią następujące warunki: wystąpił import po cenie dumpingowej, wystąpiła szkoda dla producentów unijnych lub groźba wystąpienia szkody, wystąpił związek przyczynowo-skutkowy między dumpingiem a szkodą a nałożenie ceł antydumpingowych leży w interesie UE (producentów, konsumentów). Zob. szerzej: <http://handelue.pl> – punkt informacyjny o warunkach prowadzenia wymiany handlowej UE z krajami trzecimi (I 2010 r.).

³¹ Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1551/2006 z dnia 17 października 2006 r. *nakładające tymczasowe cło antydumpingowe na przywóz niektórych mrożonych truskawek pochodzących z Chińskiej Republiki Ludowej* (Dziennik Urzędowy UE L nr 287 z 18 X 2006) oraz Sprostowanie do rozporządzenia Komisji (WE) nr 1551/2006 z dnia 17 października 2006 r. *nakładającego tymczasowe cło antydumpingowe na przywóz niektórych mrożonych truskawek pochodzących z Chińskiej Republiki Ludowej* (Dziennik Urzędowy UE L 10/12 z 17 I 2007).

³² Wysokość ceny importowej to 496,8–598 euro za tonę, w zależności od klasyfikacji taryfowej importowanych truskawek mrożonych. Zob. <http://handelue.pl> – punkt informacyjny o warunkach prowadzenia wymiany handlowej UE z krajami trzecimi (I 2010 r.).

³³ Rozporządzenie Rady (WE) nr 407/2007 z dnia 16 kwietnia 2007 r. *nakładające ostateczne cło antydumpingowe i zwalniające cło tymczasowe nałożone na przywóz niektórych rodzajów mrożonych truskawek pochodzących z Chińskiej Republiki Ludowej*, Dziennik Urzędowy UE L 100/1.

³⁴ http://www.mg.gov.pl/NR/rdonlyres/F56FF5CB-3D46-4785-9C30-C5B2DEFDD972/33960/truskawki_ostateczne_polska.pdf (I 2010 r.).

redukcyjne zdecydowanie wpłyną na charakter polityki rolnej UE, a tym samym na zakres pomocy przewidzianej dla polskiego rolnictwa.

Bibliografia

- Bartoszewicz T., *GATT a międzynarodowa polityka handlowa*, PWN Warszawa 1988.
- Białorucki B., *Polska w GATT i WTO*, „Sprawy Międzynarodowe” 1997, nr 2.
- Hoekman B., Kostecki M. M., *Ekonomia światowego systemu handlu. handlu. WTO: Zasady i mechanizmy negocjacji*, Wydawnictwo AE im. O. Langego we Wrocławiu, Wrocław 2002.
- <http://handelue.pl> – punkt informacyjny o warunkach prowadzenia wymiany handlowej UE z krajami trzecimi
- [http://www.ecostat.unical.it/.../Lettera%20di%20Lamy%20e%20Fischler%20\(9.5.04\).pdf](http://www.ecostat.unical.it/.../Lettera%20di%20Lamy%20e%20Fischler%20(9.5.04).pdf).
- <http://www.mg.gov.pl/Clo/WTO/>.
- http://www.mg.gov.pl/NR/rdonlyres/F56FF5CB-3D46-4785-9C30-C5B2DEFDD972/33960/truskawki_ostate.
- <http://www.mg.gov.pl/Wspolpraca+z+zagranica/Clo/SrodkiOchronne/Informacje/>.
- Kawecka-Wyrzykowska E., *Polska wkrótce stanie się członkiem Światowej Organizacji Handlu*, „Wspólnoty Europejskie” 1995, nr 2.
- Matsushita M., Schoenbaum T. J., Mavroidis P. C., *The World Trade Organization. Law, Practice, and Policy*, Oxford University Press 2003.
- Michałek J. J., *Międzynarodowa polityka handlowa w ramach GATT*, Wyd. Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 1989.
- Michałek J. J., *Przystępowanie krajów w procesie transformacji do WTO w świetle doświadczeń Polski*, „Sprawy Międzynarodowe” 1999, nr 3.
- Michałek J. J., Wilkin J., *Wstępna ocena konsekwencji niepowodzenia sesji ministerialnej Doha (lipiec 2008) dla instrumentów stosowanych w ramach WPR*, w: *Polityka rolna Unii Europejskiej po 2013 roku*, UKiE, Warszawa 2008.
- Od GATT do WTO. Skutki Rundy Urugwajskiej dla Polski*, red. E. Kawecka-Wyrzykowska, J. Kaczurba, Warszawa 1995.
- Odpowiedź ministra rolnictwa i rozwoju wsi na zapytanie nr 1237 w sprawie stanu negocjacji w ramach rundy Doha*, <http://orka2.sejm.gov.pl/Iz6.nsf/main/6F99F51E>.
- Polska w WTO*, red. E. Kawecka-Wyrzykowska, J. Kaczurba, IKiCHZ, Warszawa 2002.
- Revised Draft Modalities on Agriculture*, TN/AG/W/4/Rev.1, 8 February 2008.
- Revised Draft Modalities on Agriculture*, TN/AG/W/4/Rev.3, 10 July 2008.
- Rolnictwa kością niezgody*, „Rynki Zagraniczne”, 16–19 IX 2003.
- Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1551/2006 z dnia 17 października 2006 r. *nakładające tymczasowe cło antydumpingowe na przywóz niektórych mrożonych truskawek pochodzących z Chińskiej Republiki Ludowej*, Dziennik Urzędowy UE L nr 287 z 18 X 2006.
- Rozporządzenie Rady (WE) nr 407/2007 z dnia 16 kwietnia 2007 r. *nakładające ostateczne cło antydumpingowe i zwalniające cło tymczasowe nałożone na przywóz niektórych rodzajów mrożonych truskawek pochodzących z Chińskiej Republiki Ludowej*, Dziennik Urzędowy UE L 100/1.
- Sowa M., *Runda Urugwajska a interesy handlowe Polski*, „Rynki Zagraniczne”, 20 VII 1990.
- Sowa M., Werner A. T., *Problemy stojące przed negocjatorami w Rundzie Urugwajskiej GATT*, „Prace i Materiały” IGŚ SGPiS, styczeń 1987, nr 11.
- Sprostowanie do rozporządzenia Komisji (WE) nr 1551/2006 z dnia 17 października 2006 r. *nakładającego tymczasowe cło antydumpingowe na przywóz niektórych mrożonych truskawek pochodzących z Chińskiej Republiki Ludowej*, Dziennik Urzędowy UE L 10/12 z 17 I 2007.
- Stanowisko Rządu Rzeczypospolitej Polskiej w sprawie przyszłości Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej po 2013 roku*. http://www.mrr.gov.pl/rozwoj_regionalny/Polityka_spojnosci/Polityka_spojnosci_po_2013/Raporty/Documents/Stanowisko_WPR_2013_RM.pdf.
- The Doha squabble*, „The Economist”, March 29th 2003.
- Ustawa z dnia 3 lutego 1995 roku o ratyfikacji Porozumienia ustanawiającego Światową Organizację Handlu (WTO), Dz. U. 1995, Nr 34, poz. 164 z dnia 31 marca 1995 r.
- Wsparcie rolnictwa i obszarów wiejskich środkami krajowymi w krajach Unii Europejskiej*, Warszawa, styczeń 2006, <http://www.fapa.com.pl/sarep>.

Summary

Poland in the GATT/WTO

The purpose of the paper is to analyze the position of Poland in the GATT and WTO. Another topic concerns the principles of the Common Commercial Policy of the European Union, including Poland after accession.

The first part of the paper presents the position of Poland in the GATT, with particular emphasis on Poland's specific membership, which followed from its centrally planned economy. The second part of the paper concentrates on the issue of Poland's functioning within the WTO and Polish postulates in the Development Round (Doha) of the WTO in the context of liberalized trade of agricultural commodities. The effects of excessive imports from China are also analyzed from the point of view of Polish producers of soft fruit and in terms of anti-dumping duties imposed by the EU on such imports.

